

تاریخ عثمانی انجمنی

مجموعہ سی

ایک آیدہ بر نشر اولنور. تاریخ عثمانی بہ عائد مقالاتہ صحیفہ لومنا آجقدر. درج
ابدلیان مقالات صاحبہ اعادہ اولنہ بیلور .

علمدار مصطفیٰ پاشا (مابعد)	افضل الدین
احمد مدحت افندی	عبدالرحمن شرف
مورہ لی علی افندی نیک پارس سفارتی	احمد رفیق
« بحرین » دہ بروقہ	صفوت
منتشا اوغللر نیدن احمد غازی بک خیراتی کتابہ لری	احمد توحید
خبرہ جی ہاشی احمد پاشا (ہونوال)	عارف
متنوعہ : دونہ غراسیا مندهس	صفوت
متفرقہ : قانوننامہ آل عثمان (ایکنجیسی)	عارف

فہرستی و غروش

مرجعی — باب عالی تاریخ عثمانی انجمنی
(ابو نہ قیدی ایجون انجمنہ مراجعت اولنور)
استابول

احمد حسن اورنگزیں

مطبعہ حلیق عثمانی شرتی

احمد مدحت افندی

انجمنز اعضاسندن احمد مدحت افندی ۱۳۶۰ تاریخچه طوغری
استانبوله دنیایه کیشدر [۱] پدری سلیمان آغا اسنده بر فقیر آدم ایدی

[۱] بوندن دزت بیش آی اول ۶۷، ۶۸ باشنده اولدیفنی بالئاسبه

سورلشدی.

والدہ سی چرکس ایدی . لام بیوک برادری حافظ اغا [۱] نیش وودین ایالتلرنده مدیرک وویبوده لوق کبی خدماتده بولنور ایدی . بر آراق بغیر حق نیشده حبس اولنوب مدحت پاشا نیشہ والی تعیین اولندقدہ (۱۲۷۷) اداره حبس اولنالرک تحقیق احوالیله بی جرم اولانری صالیوریدیکی صرہده حافظ اغانک دخی سیلی اخلا قلمش ایدی آندن صکرہ حافظ اغا والی پاشانک توجه و تقدیرینہ مظهر اولهرق داخل ولایتده تکرار استخدامہ باشلانمغله والدہ و همشیره و برادرینی نیشہ جلب ایشدر . احمد مدحتک روم ایلی یه کیتسی ومدحت پاشانی طانیوب دائرہ سنہ انتساب ایلسی بو صورتله اولمشدر . حتی اسمی یالکز احمد ایکن مدحت لقبی پاشا مرحومک امریله اسمنه اضافہ ایشدر .

مدحت پاشا نیشدن طونہ یه تحویل ولایت ایلیدیکده (۱۲۸۱) آراق دائرہ سی منسوبینی زمرہ سنہ داخل اولان حافظ اغانی واحمد مدحتی روسجغه کتوره رک صاحب ترجمینی ولایت مکتوبی قلمنه چراغ ایشدر . استانبولده رشدیہ تحصیلی فی الجمله کورن احمد مدحت کرک مدحت پاشانک توصیه سی و کرک کندی ادراک و ہمتی سایہ سنده نیشده و روسجقدہ توسیع معلوماتہ و ارباب معارفدن فنون متنوعہ یی تعلمہ از جان و دل جالیشیور ایدی . سعی وغیرتک و معلوماتنک ترایدی نسبتندہ والی پاشانک توجہی دخی ارتدیغندن هنوز یگرمی درت یگرمی بش یاشارندہ « طونہ » ولایت غزنتہ سنہ باش محرر اولدی . مدحت پاشا بغداد والیسی اولدقدہ ترتیب ایلیدیکی پارلاق معیتہ احمد مدحتی دخی قاتہرق برلکدہ عراقہ کوتوردی . صاحب ترجمہ ایکی سنہ قدر بغداددہ قالہرق الی بومنا ولایت غزنتہ سی اولان « زوراء » ی تاسیس و بر سابق تحصیل و تعلمہ

[۱] حافظ اغا احمد مدحت افندیکن روایتہ نظرأ اوقور یازار حتی شعر سویلر کامل بر آدم اعیش . روم ایلیدہ افندی تعبیری زی علمادہ بولنالرہ مخصوص اولدیغندن موی الیہ افندی دینیوب عنوانی اغا قالمش . مؤخرأ حافظ اغا پاشا اولهرق بصرہ متصرفی ایکن بر عربان اختلالندہ تلف اولمش .

دوام ایلدی. استانبوله عودتنده دولت مأموریتنی ترک ایله مطبوعات عالمه دالدی و ادخار ایله ییلدیکی مبلغ جزئی ایله بر کوچک مطبعه کساد ایتدی که صکره لری قرق انبار مطبعه سی و الیوم ترجمان حقیقت مطبعه سی تسمیه اولنان مطبعه لرك اساسیدر. بو دوردہ نصل چالیشوب چبالادینی و مشکلات حیات ایله نه کونا پنجه لشدیکی ابوالضیا توفیق بکک مشارالیه حقنده یازدینی مقالات مخصوصه دن پک کوزل مستبان اولور. تأسیس کر- ده سی اولان عبرت غزنه سی محرر لری که باشده نامق کمال اولمق اوزره او زمانک کنج تورک لری صاییلور ایدی بلاحا که نفی اولندقلری صره ده احمد مدحت دخی آنلره الحاق اولندی و منقاسی ردوس اولدی. محررین سالفه دن ابوالضیا توفیق بک رفیق زندانی دوشمشدی. سلطان مراد خان خامسک جلوسدن صکره بوسور کونلر مظهر عفو اولمغله احمد مدحت دخی استانبوله کلدی. ابوالضیا توفیق بکک قولنجه ردوسده اقامت لری ۱۱۵۵ کون ایتمش.

احمد مدحت ردوسده دخی تعقیب ایلدیکی نشریاتنه بودفعه استانبوله فوق العاده کریمیت و یردی. وقتیه چیقاروب تعطیل اولنان وهیئت تحریریه سنک باعث فلاکتی عداولته بیلن عبرت غزنه سنک یرینه بوکره اتحاد نامیله یکی برغزنه تأسیس ایلدیکی کبی [۱] اولجه طغارجق و صوکره قرق انبار نام رساله موقوته لرده انواع مباحث فنیه یازار و بر طاقم رومانلر، حکایه لر، مفید قرائت کتاب لری تحریر ایله انظار مطالعه به عرض ایلردی و نامنی کوندن کونه خلقه طابیتور ایدی حیانتک اودور فعالیتنده یازدینی یازیلرک مقداری یومیه بش صحیفه دن اشانخی دوشمه مشدر. سلطان عبدالحمید ثانی احباب قلمی الده ایتمک و حمایه صورتیله سکوت لرنی تأمین ایلمک سیاستنی دوشوندیکی جهتله احمد مدحت افندی نی تلطیف و تطبیبه باشلامش ایدی. اس انقلاب و زبده الحقایق نام ایکی اثری بر مقصد [۱] برمدت صکره اتحاد غزنه سی قبادیلهرق یرینه ترجمان حقیقت قائم اولمشدر.

مخصوصاً ایہ اوائل آمد مومی الیہ یازدیرمش وکریک مدحت پاشا محاکمہ سندہ وکریک محاکمہ دن سوکرہ ضعیف طرفنی بولہرق استفادہ بہ قالمشدر . احمد مدحت افندی جہا عواطف شہریاریدن اولہرق ۱۲۹۲ تاریخندہ مطبعہ عامرہ مدیریقتہ و ۱۳۰۰ سنہ سندہ بومأموریت عہدہ سندہ بولندینی حالہ مجلس صحیہ باش کتابتہ تعیین ایدلش و ۱۳۱۰ سنہ سندہ مذکور مطبعہ مدیر لکنندن انفصالی وقوع بولشدر . ۱۳۱۱ تاریخندہ مجلس صحیہ ریاستہ تعیین ایدیلوب ۱۳۲۵ تاریخندہ مذکور ریاستدن تقاعد ایدلش در . طونہ وبتداددہ کی کوچک خدمتاری صایلدینی تقدیردہ حیات رسمیه سی بولردن عبارتدر . مجلس صحیہ بہ منتظماً دوام ایلش ایسہدہ اون سکر سنہ امتداد ایدن مطبعہ عامرہ مدیریقتہ مطبعہ بہ انجق برایکی کرہ ایاق باصمش و آلات وادواتی متروک بر حالہ براقش ایدی . سبی باش ماینجی عثمان بک مطبعہ عثمانیہ کی کشاد ایدرک مطبوعاتی بر نوع تحت انحصارہ آلمہ کی قورمسی و مطبعہ عامرہ کی استرقاب ایلیدر . بوندہ مدحت افندیکن خطاسی اولسہ اولسہ ایستیمہرک فقط بیلہرک مطبعہ رسمیه نک خرابہ سس چیقار ماسیدر .

احمد مدحت مرحوم بزم تغییر مزاجہ منشی دکدر . بیکر جہ صحیفہ یازدینی یازیلردہ بر بلاغت کتابتہ مثال ایراد ایدیلہجک ایکی اوج جملہ بولق بیلہ مشکدر ہلہ شعرہ ہیچ اتسابی بوغیدی . ارسال مثل نوعندن زباتر دمن اولان ایبات مشہورہ کی بیلہ از بر لہ مشدی . بردہ یازدینی شنیلری بر دہا او قویوب نواقضی تصحیح کلقتنی اختیار ایتدیکنندن مؤلفات و محرراتندہ اعتنا کورلمز حتی بیوک رومانلری جہ جزء تحریر و نشر ایتدیکی جہتلہ مثلا قرقتی جزنی یازارکن بکر منجی جزءدہ یازدینتی اونودور و بوندن طولای قارئینک ارباب دقتی تحف تحف تضاد لرہ مصادف اولوردی . لکن بو عملکتک عرفانہ ایتدیکی خدمتک درجہ سی تعریف اولک بہ جق درجہدہ بوککدر .

مرحوم بتون معناسیله « پوبلیسیست » و « وولفاریزاتور » در . مباحث فزون شتایی آچیق بر لسان ایله خلقه تعمیم ایشدر . آنارینی تشنکان مطالعه قاییش قاپیش ایدرایدی . ظن ایدرزکه کویلمز ورنجه احمد مدحتک آناری یا بلش و موجب استفاده اولمشدر .

ایکی صفت مومی الیهی بین الامثال تمیز ایدر . بری قلننک غایتله محصولدار اولسی و ایکنجیسی هر بیلدیکنی بشقسنه افهامه اقتدار ایدر . کندوسنه فرق بار کیر قوتنده یازی ماکنهسی دیمشدری که عین حقیقتدر . معاصریندن یالکز شمس الدین سامی بک مرحوم بو خصوصلرده صاحب ترجمه ایله مقایسه ایدیله بیلور . آره لرنده شو فرقلر واردر که سامی بک جدی و فنی شیلر یازار ، خلقک محض استفاده سنی دوشونور ، خوشه کیدوب کتیبه جکنی دوشونمز . احمد مدحت ایسه هر شیدن قاریشدر بر و طاتلی طاتلی او قودور . ثانیاً سامی بک مرحومک چالیشمی غایتله منتظمدر ؛ اک مهم اثری اولان قاموس الاعلامی عینی قلمله عینی قطعه ده کاغذله عینی مقدارده یازلق شرطیله هفته نهایتنده فورمه یی یتشدر بر ایدی . احمد مدحت ایسه بودرجه مضبوطیه تابع اوله ماشدر . زیرا نه فطرتی نه احتیاجی اکا مساعد دکل ایدی .

احمد مدحت ارباب اختصاصدن دکدر یعنی هیچ برقنده ید طولاسی واردر دینله مز . ثانیاً بحث و تحریر ایتدیکی مسائلی ده حقیله تمیقده وقت بوله ماش و معلوماتی سطحی قالمشدر . یازمق ایچون یکی شیلر او کر نمکه احتیاج کورمکله بریاندن یازار و بریاندن او قور او کره نیر ؛ یازدجه او قور او قوددجه یازار ایدی . بو فعالیت کندوسنده مطبوعاته سانسورک دست غدیری اوزانجه قدر بلا انقطاع دوام ایش و حاصل ایتدیکی احاطه کلیه جالب حیرت بر مرتبه یه وارمشدر .

احمد مدحت بررجل سیاسی ده دکدر . داخلی و خارجی سیاسته دائر اول و آخر قلمه آلدینی بسندر و مقاله لرده درین برو قوف حسن اولغاز .

اوتہ دنبری دوچار مؤاخذہ اولان ابن وقتانہ بمض اطواری محیطک تأثیراتہ وزمانہ نک الجا آتہ عطف اولنق موافق شان انصاف اولورظنندہیم. باخصوص اشبو اطوارندن هیچ بر فرد مضاً ومادۂ ضرر دیدہ اولماش اگر اندن بر لکہ قالمش ایسہ صرف نفسہ عائد ومنحصر بولنمشدر. و طنداشرینہ ایتدیکی خدمت وبوخدماندن استحصال اولنان منافع ایسہ خارج حوزہ تعریف وتمداددر. فضائلندن بری ده چیقاردینی غرتہ لردہ شبان ارباب قلمی دائماً القیشلایہ برق اوپولده برچوق آدم یتشمسہ خدمت ایتسیدر .

اعلان مشروطیتدن صکرہ مجلس صحیہ ریاستدن تقاعد ایدلدی لکن معطل ومقعد اولدی . دور جدید هنوز زنده وتوانا اولان فکر وبنیہ نہ یکیدن یکیہ ساحۂ جولانر آجدی ہرہانکی ایسہ چاغیرلہ ضمنتہ بر فائدۂ عامہ مأمول ایتدیمی قوشہ قوشہ کیدر ودرت الایلہ صاریلور ایدی . بویلہ جہ دارالفنون خواجہ لقرندن ماعدا برچوق مجالس وجمیاتہ اعضا اولدینی کچی جمعیت تدریسیۂ اسلامیہ اعضائی ایلہ دارالشفقیہ فملاً وفخریاً خدمتی جای شکران ایدی . جمعیت مذکورہ نک مجلس تدریسی ریسی بولنق ومجلس اقسامدن صکرہ ہفتہ دہ بر کرہ دارالشفقہ دہ انعقاد ایتک حیدیلہ خانہ سی بکقوزدہ اولمقدن ناشی اوکیجہ لری مکتبہ یتوتی اختیار ایلش ایدی . ایسہ بوضورتلہ دارالشفقہ دہ وشہر محرک ۱۳۳۱نجی بازار کیجہ سی (۱۵ کانون اول ۱۳۲۸) آتمام وظیفہ ایلہ رک یتاجتی صرہ دہ نصف اللیلہ خناق صدردن داربقایہ کوچمشدر . لفظہ غفران ، تاریخ وفاتیدر . مرحوم مشارالیہ اوشمنز و اوصائماز ، یأس وفسور نہ دریلیمز ، ہر کاردہ متشبث وتشبث ایتدیکی شیلردہ مدیر ومدبر برذات ایدی . کبر وغروردن معرا ، متواضع ولاابالی مشرب ایدی . بحث ومناقشہ بی سور ، حرارتلیبر ، جدال درجہ سنہ کلدکدہ بیلہ ادعاسنی مدافعہ وتوضیحہ اوغراشیر فقط اداب مناظرہ دن هیچ آیرماز وقولایقلہ الزام اولنمز ایدی . دارالفنون درسلرندن درعہدہ ایلدیکی تاریخ ادیان ، تاریخ فلسفہ ، تاریخ

عمومی بی صورت جدیده ده تبع ایدوب تحریر و نشر اتمکه تشبث ایتش ایدی که هر یکتک کوزه آلدیره جفی شیر دکدر .

هر کیجه جفی بر ایشه تخصیص ایلدیکنی و یالکز بر کیجه سی عائله سیله مصاحبه به مخصوص اولدیغی سویلردی التمش بش یا شندن صکره دخی بو مرتبه چالیشوب دیدینه نه حیران اولماق غیر قابل ایدی .

صرف کندی محصول سعی ايله میدانه چیقان و چالیشمق نصل اوله جفته و چالشمقله نهر اوله جفته مملکت مزده نمونه اتخا ذینه سزا بولنان احمد مدحت مرحوم غلبه لوق بر عائله نک باشنده اب مشفق اولوق ایچونده مثال کوستر یله بیلیر . اشبو مقاله مختصره ده مورخ صفتیله حقتده بعض مرتبه تنقیداته کیریشلمش ایسه ده کندیسنی ک زیاده تقدیر ایدنلردن بری اولدیغی اعتراف ایدر و مملکت مزده یوز قات فضله قصورلی ودها آز فائده لی کاشکی بر قاج احمد مدحت اولسه ایدی تحسیر یله اظهار تأثر ایلرم . جناب حق غریق رحمت و غفران ایلیه .

عبدالرحمن شرف